

108053

Debatten om Vidkun Quislings rolle: Var han bare en evneløs charlatan?

DEBATT *Publ. 2/5. 83*

Kan Vidkun Quisling bare ekspederes ut av historien som en drømmer og svindler, slik C.C. åpenbart mener i Morgenbladet?

Av P.O. Storlid

C.C. skriver i Morgenbladet med innsikt og forståelse om bakgrunnen for Nasjonal Samlings tilblivelse for snart 50 år siden. Hans omtale av NS-folks sannsynlige motiver og refleksjoner er en egen stilling i tiden 1940-45 øvisk, og viser ville og evne til å se saken også fra den motsatte side. Slik legges spørsmål til rette for en saklig drøftelse. Det kunne endog være grunn til å håpe at noen av de direkte berørte ville delta i den, tidlige erfaringer til tross.

Det som forundrer i fremstillingen, er vurderingen av personen Vidkun Quisling. Han fremstilles ansert som en evneløs charlatan, levende i en egen drømmeverden, og beskyldes dertil for tyveri av «Nansens nimbus». Her er det at en med samme mengde lesning av og om Quisling som C.C. må anmelde alvorlig innslags-

Evneløs?

I den utstrekning begavelse kan måles etter skoleprestasjoner, var Quisling en ener. C.C. kan umulig mene at den hittil beste militære eksamen avlagt i Norge er oppnådd av en evneløs fering? En slik tese er det lite ønskelig å utvikle videre. Blant dem som lot seg dupere av denne evneløse charlatan med noen gode eksamener bak seg, var i så fall også Nansen, som i tre omganger ønsket og fikk ham som sin høyre hånd i hjelpearbeidet i Russland. En gang

måtte ha vært mer enn nok, med et null som det beskrevne. Ut over dette har Nansen utvetydig ytret sin meget positive mening om Quisling. Nansen var ikke så helt dum. Quisling da vel heller ikke? Det han gjorde i Russland, var ikke skole- eller skrivebordsarbeide. Det var praktisk problemløsning under ekstremt vanskelige forhold. Ingen annen norsk generalstabsoffiser har løst større eller så store transport- og forsyningsproblemer. NS-folk som trodde på Quislings begavelse, stiller ikke dårligere enn Nansen.

Syknet hen

Sant nok: Hans parti syknet hen etter krisen i 1936/37. Herunder mistet han dyktige medarbeidere, men det er grunn til å merke seg hvorfor: De mest markante utbrytere, hvorav flere senere gjorde det meget godt i andre sammenhenger, var ikke kommet i konflikt med Quisling bare over rene person- eller kompetansespørsmål. Den krets C.C. har i tankene var tilhengere av en nasjonalsosialisme å la Rosenbergers tyske, og fant seg ikke til rette i Quislings særnorske, «Fristenge» ideologi. (Quisling i «Fritt Folk» 8.4. 1937: «Disse folk

arbeider forsåvidt deres politiske ideer angår, for en ytterliggående «nazisme» som vi ikke vil ha i vår bevegelse. Vi vil ikke ha noen åndsfattig kopi av utlandet. Vår bevegelse bygger på norsk grunn») Paradoks?

Verdensfjern

Hva angår Quislings ofte omtalte «verdensfjernhet» turde denne når alt kommer til alt ikke ha vært så monumental som enkelte har villet ha det til. Fra og med 1934 forutså og forutså han den kommende storkrig, med de følger den ville få - og fikk - for Norge, om ikke nøytraliteten ble hevdet og Forsvaret radikalt styrket. Unektelig gikk det ikke anderledes enn Quisling varslet. At hans eget okkupasjonsstyre måtte bli et provisorium, slik det fremstod i 1942, gav han offentlig uttrykk for. Av tyske opptegnelser fremgår også at han fullt ut forstod den almindelige stemning i Norge, herunder oppfatningen av ham selv, under okkupasjonen, og var forbitret over tyske tiltak og umåtelser. Hans ide om et «Stornordisk Fredssamband» og dets videre utvikling minner adskillig om noe som C.C. vil kjenne igjen i vestlig etterkrigspolitikk, og lik undertegnede gir sin fulle støtte til.

Var Quisling bare en drømmer, slik Chr. Christensen påstår i Morgenbladet?

I bildet av Vidkun Quisling hører også dette med. Rett og slett ekspederte ham ut av historien som en blanding av drømmer og svindler kan man ikke. Så enkelt er det ikke å bli ferdig med ham.